

SAKSHANDSAMAR
Mari Solheim Sandsund

VÅR DATO
01.02.2022

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
22/00484-1

DYKKAR REF.

DYKKAR DATO

Sjå mottakarliste

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse - Møre og Romsdal. Høyring

Vi viser til brev sendt 01.02.2019 frå Riksantikvaren til aktuelle kommunar i Møre og Romsdal der vi orienterer om prosjektet Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA). Viser også til dialog- og innspelsmøte i Molde 19.02.2019 og kontakt mellom Møre og Romsdal fylkeskommune og aktuelle kommunar undervegs i arbeidet.

Riksantikvaren sender no utkast til rapport for Kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse for Møre og Romsdal, på høyring. Det er i alt forslag om 12 landskap, i 16 ulike kommunar. Dersom de har merknader til høyringsutkastet, har vi satt frist for innspel **1. mai 2022**.

Høyringa går til alle kommunane der vi foreslår landskap, til styresmakter og organ på regionalt nivå, næringsorganisasjonar, frivillige organisasjonar og museum på fylkesnivå i Møre og Romsdal. KULA Møre og Romsdal skal syne mangfald av landskap i fylket, og i landet. Registeret skal først og fremst være kunnskapsgrunnlag for forvaltninga i kommunar og hos andre styresmakter. KULA-registeret er ikkje ein verneplan og landskapa vert ikkje freda eller verna ved at dei vert utpeika, men skal auke bevisstheit og være ei oversikt over landskap. Høyringa er open og alle har moglegheit til å komme med innspel.

Møre og Romsdal fylkeskommune har foreslått områda og utarbeidd forslag til skildringar. Riksantikvaren har arbeidd vidare med forslaga, og står ansvarleg for utvalet som no vert sendt på høyring.

Høyringsforslaget omfattar følgjande 12 landskap:

1. **Sør-Smøla**, Smøla og Aure kommunar
2. **Hustadvika**, Hustadvika og Averøy kommunar
3. **Romsdalsfjorden**, Molde kommune
4. **Litldalen**, Sunndal kommune
5. **Øvre Sunndal**, Sunndal kommune
6. **Romsdalen**, Rauma kommune
7. **Eikesdalen**, Molde kommune
8. **Gravdalen**, Molde kommune
9. **Alnes**, Giske kommune
10. **Flåværleia**, Sande, Herøy og Ulstein kommunar
11. **Hjørundfjorden**, Ørsta, Sykkylven og Volda kommune
12. **Geiranger**, Fjord og Stranda kommunar

[Her er lenka til høyringsrapport Kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse i Møre og Romsdal.](#)

Formålet med KULA-registeret og verknaden det har for kommunane

Klima – og miljødepartementet har bedt Riksantikvaren om å lage ei landsomfattande oversikt over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Intensjonen er å gi betre oversikt over og medverke til å ivareta nasjonalt viktige landskap. Arbeidet følgjer opp Europarådet sin landskapskonvensjon, som Noreg har godkjent. Konvensjonen legg vekt på at landskap er ein felles ressurs som må sikrast gjennom målretta planlegging, forvaltning og vern. For å kunne gjere dette på ein god måte er det blant anna behov for å kartlegge og prioritere landskap. Kulturmiljøforvaltninga har eit særskild ansvar for å halde oversikt over og velje ut kulturhistorisk verdifulle landskap.

KULA-registeret vil vere eit sentralt kunnskapsgrunnlag og skal signalisere tidleg og tydeleg kva landskap det må takast særlege omsyn til i areal- og sektorplanlegging. Slik vil kulturmiljøforvaltninga vere meir føreseieleg for kommunane og sektorane i deira arealplanlegging og forvaltning av landskap. Målet er å medverke til ei god forvaltning av landskap generelt og spesielt dei nasjonalt viktige landskapa.

Landskapet har alltid vore i endring, men omfanget og tempoet i endringane aukar. Forvaltninga av dei kulturhistoriske spora i landskapet er derfor meir utfordrande enn tidlegare. Samtidig er landskapet med sine historiske verdiar ein ressurs for samfunnet. Riksantikvaren signaliserer ikkje at endring er uønskt i desse områda. Målet er at registeret skal bidra til at

kommunane og andre har eit medvite forhold til kvalitetane i landskapet når dei planlegg og forvaltar dei. Slik kan det som er karakteristisk og verdifullt førast vidare, og styrkast.

Kommunen er gjennom si arealplanlegging den viktigaste forvaltaren av landskap. Vi oppmodar dei aktuelle kommunane til å ta eit hovudansvar for å ta vare på verdiane i desse landskapa. Det er eit mål at kommunane skal forvalte KULA-områda med eigne verkemiddel, der plan- og bygningslova er viktigast. Eit hovudtiltak er at landskapa vert tekne vare på i kommuneplanens arealdel og leggest inn som omsynssone c) med særleg omsyn til landskap med retningslinjer. I tillegg bør det utarbeidast generelle føresegner for landskapa. Kommunane kan gjennom aktiv planlegging og forvaltning bidra til å utvikle landskapa sine som ein ressurs for innbyggjarane og som grunnlag for næringsverksemd, for eksempel reiseliv.

Riksantikvaren forventar vidare at andre styresmakter tek omsyn til landskapa i sine planar og tiltak. Dei ulike sektorane skal legge oversikten til grunn i planlegging og gjennomføring av store tiltak, for eksempel i samband med utbygging av vegar, jernbane, kraftutbygging m.m. Registeret skal vere eit verktøy også for regional kulturmiljøforvaltning, m.a. i samband med innspel til kommunal- og regional arealplanlegging samt i samarbeidet med ulike sektorstyresmakter. Vi vonar at registeret vil bidra til å styrke tidleg dialog mellom kommunane og regional kulturmiljøforvaltning i plansaker, slik at ein kan unngå konflikt om arealbruk i dei utvalde områda.

Dei faglege rammene for kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse

KULA-registeret er ferdig i Østfold, Hordaland, Troms, Agder, Buskerud, Akershus og Rogaland. Dei fleste fylka er i gang med arbeidet, og registeret skal etter planen vere etablert i heile landet innan utgangen av 2022. Landskapa som blir valt ut fortel historier om det enkelte fylket, og om heile landet. Landskapet, med sine kulturhistoriske spor, kan gi oss kunnskap om levekår, busetting, arbeidsliv og ressursbruk i fortida, samspelet mellom naturgitte og menneskeskapte element og korleis landskapet har endra seg. Samtidig har landskapa viktige verdiar knytt til opplevingar.

KULA-registeret skal omfatte landskap i rurale område, det vil seie utanfor byer og tettstader og område som er prega av nyare industri og moderne infrastruktur. Jordbrukslandskap blir vektlagt, men òg andre landskapstypar høyrer med. Dette er hovudlinjene i den tematiske avgrensinga, men i nokre tilfelle vil for eksempel mindre tettstader inngå for å få til ei forståeleg grense for landskapet. Den tematiske avgrensinga, som kom i 2018, har samanheng med at Riksantikvaren no arbeider med ei landsomfattande samla oversikt over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse, i tråd med bestillinga i Meld. St. 16 «Nye mål i

kulturmiljøpolitikken». Oversikten tek utgangspunkt i eksisterande arbeider med KULA og NB!, og skal i tillegg inkludere kulturmiljø som på bakgrunn av geografisk plassering eller størrelse, fell utanfor dei to eksisterande registera.

Andre satsingar, oversikter og register

KULA-områda kan inngå i andre typar satsingar, oversikter eller register, anten i sin heilheit eller delar av området.

Nokre av dei foreslegne KULA-områda er delvis eller i sin heilheit peika ut som særleg verdifulle i den *nasjonale registreringa av verdifulle kulturlandskap* frå 1994. Dette gjeld Sør-Smøla, Hustadvika – Atlanterhavsvegen, Grøvuvasdraget, Eikesdalen-Øverås, Romsdalen, Geirangerfjorden, Norangsfjorden- Norangsdalen og Runde-Nerlandsøy. KULA-arbeidet byggjer såleis på tidlegare landskapsarbeid i Møre og Romsdal.

Norangsdalen og Hjørundfjorden i Ørsta og Volda kommunar, Alnes på Godøya i Giske kommune og Fjellgardane og seterdalane i Øvre Sunndal i Sunndal kommune er landskap som òg høyrer med i satsinga *Utvalde kulturlandskap i jordbruket* (UKL). Eikesdalen er også forslått som UKL og vil inngå i satsinga i løpet av 2022. Riksantikvaren har valt å ta med desse i forslaget til KULA-registeret fordi dei er kulturhistorisk viktige i ein nasjonal samanheng og derfor bør inngå i Riksantikvarens register. Dei to ordningane har ulik innretning: UKL er ei økonomisk tilskotsordning og eit samarbeid mellom landbruks-, natur- og kulturmiljøforvaltninga. Den langsiktige satsinga legg opp til aktiv brukarmedverknad og deltaking. Medan KULA-registeret er kulturmiljøforvaltninga sitt kunnskapsgrunnlag med oversikt over nasjonalt viktige landskap og eit signal til kommunal planlegging og til sektorplanlegging.

I fleire av KULA-områda inngår landskapselement i Statens vegvesen sin nasjonale verneplan. Dette gjeld m.a. Geirangervegen (Køyreveg og Kvelvbru) Rv. 63, Stranda kommune, Geiranger – Blåfjellbrakka (Brakke) Rv. 63, Stranda kommune, Eikesdalen (Ferjekai) Molde kommune , Atlanterhavsvegen (Veg og bruer), Hustadvika og Averøy kommunar.

Deler av landskapsvernområde og andre naturvernområde, samt freda kulturminne inngår også i nokre av KULA-områda. For desse gjeld eigne verneforskrifter og fredingsføresegner.

Høyringsutkastet - skildring og vurdering av landskapa

Høyringsutkastet startar med ei innleiing om landskap og kulturhistorie i Møre og Romsdal. Skildringa gir ei ramme for utvalet av område, og dekkjer òg viktige historiske tema som, på grunn av den nemnde tematiske avgrensinga, ikkje speglast i dei 12 utvalde landskapa.

Kvart landskap er deretter skildra med vekt på det kulturhistoriske innhaldet. I utvalet av område har vi vore opptatt av dei viktigaste utviklingstrekk og kva strukturar, mønster og sentrale element, som det er mogleg å oppfatte i landskapet i dag. Skildringa kan òg handle om den delen av historia som er knytt til tru, hendingar og tradisjonar, og til erfaringsbasert kunnskap om bruken av landskapet.

Landskapskarakteren til kvart landskap blir skildra gjennom ein kort karakteristikk av kva som pregar akkurat dette landskapet. Vidare blir det gitt ei grunngeving for kvifor nettopp dette landskapet har nasjonal interesse, ei vurdering av kva for viktige verdiar landskapet har. Dette kan omfatte viktige fasar i historia, strukturar i landskapet, byggeskikk og arkitektur, verksemder, hendingar, tru og tradisjon, kulturen til etniske grupper og spor frå forhistoria.

Til slutt kjem det ein omtale av kva området er sårbart for, kva som kan påverke landskapskarakteren og redusere verdiane (den nasjonale interessa). Vidare blir det gitt råd med viktige punkt for planlegging og forvaltning. Desse kan blant anna gi grunnlag for kommunens utforming av generelle føresegner og retningslinjer.

Riksantikvaren tar sikte på å ferdigstille registeret for Møre og Romsdal i løpet av hausten 2022. Høyringsinstansane blir orientert i brev med oppsummering av høyringa og endeleg rapport. Landskapa vil samtidig bli lagt inn i Riksantikvaren sin kulturmiljødatabase Askeladden.

Merknader til høyringsutkastet

Riksantikvaren ynskjer alle typar tilbakemeldingar og innspel til forslaget, men ber særskild om:

- merknader til om utvalet av landskap er dekkande, sett i fylkessamanheng
- merknader og eventuelle nye opplysningar til områdeskildring, størrelse og avgrensing av dei enkelte områda, medrekna bruk av stadnamn og gjerne bidrag til fleire bilete frå landskapa
- merknader til råd om forvaltning av områda, vurderingar av kva området er sårbart for og opplysningar om planstatus og utvikling

Når det gjeld synspunkt på val av landskap, understrekar vi at endringar berre kan førekomme når det ligg sterke kulturmiljøfaglege årsaker til grunn.

Høringa er open og alle har moglegheit til å sende inn innspel, sjølv om dei ikkje har fått høyringsbrevet tilsendt.

I forbindelse med høringa inviterer Riksantikvaren og Møre og Romsdal fylkeskommune til digitalt informasjonsmøte. Det vil bli halde ei orientering om KULA Møre og Romsdal, der det m.a. vært mogleg å stille spørsmål til Fylkeskommunen og Riksantikvaren. Det er to moglege tidspunkt for deltaking, ein kan melde seg på anten **15. eller 16. mars i tidsrommet kl. 09.00 – 11.30**. Påmelding sendast til Mari.Solheim.Sandsund@ra.no

Vi viser til Riksantikvarens rettleiar [Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Kommunal og regional forvaltning \(2019\)](#). Rettleiaren gir meir informasjon om kva KULA-registeret er, og korleis kommunen, regional kulturmiljøforvaltning og sektorstyresmakter kan forvalte Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse.

Riksantikvaren har òg laga eit enkelt [informasjonsark om KULA](#) som kommunen og andre kan bruke i samband med formidling av KULA.

Beste helsing

Leidulf Mydland
Seksjonssjef

Mari Solheim Sandsund
Seniorrådgivar

Brevet er elektronisk godkjend

Mottakar	Kontaktperson	Adresse	Post
Allskog SA		Ingvald Ystgaards veg 13A	7047 TRONDHEIM
Aure kommune		Postboks 33	6689 AURE
Averøy kommune		Postboks 152	6538 AVERØY
Avinor AS		Postboks 150	2061 GARDERMOEN
Bane Nor SF		Postboks 4350	2308 HAMAR
Fiskeridirektoratet - Region Midt		Postboks 185 Sentrum	5804 BERGEN
Fjord kommune		Postboks 144	6211 VALLDAL
Forsvarsbygg		Postboks 405 Sentrum	0103 OSLO
Fortidsminneforeningen - Nordmøre lokallag		Boks 22 Bruhagen	6538 AVERØY
Fortidsminneforeningen - Nordmøre lokallag		Boks 22 Bruhagen	6538 AVERØY
Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal			6413 MOLDE
Geitbåtmuséet - Nordmøre musum		Postboks 291, Kongens Plass	6501 KRISTIANSUND N
Giske kommune		Valderhaug 4	6050 VALDERØYA
Herøy kommune (Møre og Romsdal)		Postboks 274	6090 FOSNAVÅG
Hustadvika kommune		Tingplassen 1	6440 ELNESVÅGEN
Kystverket Midt-Norge		Postboks 1502	6025 ÅLESUND
Molde kommune		Rådhusplassen 1	6413 MOLDE
Møre og Romsdal fylkeskommune		Fylkeshuset, Postboks 2500	6404 MOLDE
Nordmøre Museum		Postboks 291 - Kongens plass	6501 KRISTIANSUND N
Norsk Fjordsenter - Stiftinga Geirangerfjorden Verdsarv		-	6216 GEIRANGER

NTNU - Vitenskapsmuseet		NTNU	7491 TRONDHEIM
NVE region Midt-Norge		Vestre Rosten 81	7075 TILLER
Ørsta kommune		Dalevegen 6	6153 ØRSTA
Rauma kommune		Vollan 8A	6300 ÅNDALSNES
Romsdalsmuseet		Per Amdams veg 4	6413 MOLDE
Sande kommune (Møre og Romsdal)		-	6084 LARSNES
Smøla kommune		Postboks 34 Hopen	6571 SMØLA
Statens vegvesen - Region midt		Postboks 2525	6404 MOLDE
Statnett SF - Trondheim		Postboks 9439 Sluppen	7493 TRONDHEIM
Statsforvaltaren i Møre og Romsdal		Postboks 2520	6404 Molde
Stiftinga Sunnmøre Museum		Museumsvegen 1	6015 ÅLESUND
Stranda kommune		Øyna 13	6200 STRANDA
Sunndal kommune		Postboks 94	6601 SUNNDALSØRA
Sykkylven kommune		Kyrkjevegen 62	6230 SYKKYLVEN
Ulstein kommune		Postboks 143	6067 ULSTEINVIK
Universitetet i Bergen - Institutt for arkeologi - AKHR		Postboks 7805	5020 BERGEN
Volda kommune		Stormyra 2	6100 VOLDA
DNT Romsdal			
DNT Sunnmøre			
Fortidsminneforeningen - Møre og Romsdal avdeling		Averøyveien 56	6530 AVERØY
Fortidsminneforeningen - Sunnmøre lokallag		Postboks 114 Sentrum	6001 ÅLESUND
Forum for Natur og Friluftsliv i Møre og Romsdal			

Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal			6413 MOLDE
Kristiansund og Nordmøre Turistinfo			
Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag			
Møre og Romsdal Bondelag			
Møre og Romsdal Fiskarlag			
Naturvernforbundet i Møre og Romsdal			
Nordmøre historielag			
Romsdal sogelag			
Sunnmøre Friluftsråd			
Sunnmøre historielag			
Statens naturoppsyn SNO - Trondheim		Postboks 5672 Sluppen	7485 TRONDHEIM